

РОЗДІЛ 2. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (З ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ)

СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

SPECIFIC TEACHING OF ENGLISH LANGUAGE FOR STUDENTS OF TECHNICAL SPECIALTIES IN THE CONDITIONS OF MARTIAL STATE

У статті висвітлено особливості викладання англійської мови для студентів технічних спеціальностей в умовах воєнного стану. Визначено, що викладачі почали використовувати більшість традиційних способів і методів активізації освітньої діяльності студентів технічних спеціальностей, таких як мозковий штурм, бесіди, дискусії, презентації онлайн у віртуальних аудиторіях. З'ясовано, що за умов дистанційного режиму навчання для викладання англійської мови студентам технічних спеціальностей доцільно використовувати такі платформи як Moodle та Google Classroom, а також сервіси й інструменти онлайн-комунікації – Zoom, Skype, Team, Wordwall, Kahoot, Quizlet, базові сервіси Google: Gmail, Meet. Встановлено, що основним засобом у дистанційному режимі викладання англійської мови студентам технічних спеціальностей є електронні підручники, матеріал яких має бути опрацьований з урахуванням принципів управління процесом засвоєння знань. Визначено, що для студентів технічних спеціальностей, які вивчають англійську мову, самостійна робота є важливою частиною курсу. Виявлено, що від уміння викладача правильно організувати самостійне навчання, розробити логічно організований комплекс дидактичних і пізнавальних завдань на кожному етапі самостійної роботи залежить пізнавальна активність студентів, їх мотивація до вивчення англійської мови, самодисципліна та самоорганізація. З'ясовано, що важливою складовою освітнього процесу є перевірка виконаної роботи та оцінка досягнень здобувачів технічної освіти. Визначено, що синхронний формат навчання за умов воєнного стану дозволяє викладачам проводити співбесіди зі студентами технічних спеціальностей, а асинхронний – перевіряти виконання індивідуальних і групових завдань. Виявлено, що важливу роль в успішному вивченні англійської мови студентами технічних спеціальностей відіграє їх самостійна робота, однак вона повинна бути сумісна з освітніми можливостями здобувачів технічної освіти і забезпечувати поступовий перехід від одного рівня складності до іншого.

Ключові слова: освітній процес, здобувач технічної освіти, дистанційне навчання, англійська мова.

The article highlights the peculiarities of teaching English to students of technical specialties under martial law. It was determined that teachers began to use most of the traditional ways and methods of activating the educational activities of students of technical specialties, such as brainstorming, conversations, discussions, online presentations in virtual classrooms. It has been found that under the conditions of distance education, for teaching English to students of technical specialties, it is advisable to use such platforms as Moodle and Google Classroom, as well as online communication services and tools – Zoom, Skype, Team, Wordwall, Kahoot, Quizlet, basic services Google: Gmail, Meet. It has been established that the main means of remote teaching of English to students of technical specialties are electronic textbooks, the material of which should be developed taking into account the principles of managing the knowledge acquisition process. It was determined that for students of technical specialties who study English, independent work is an important part of the course. It was revealed that the cognitive activity of students, their motivation to learn English, self-discipline and self-organization depend on the teacher's ability to properly organize independent learning, to develop a logically organized complex of didactic and cognitive tasks at each stage of independent work. It was found that an important component of the educational process is the verification of the completed work and the assessment of the achievements of technical education students. It was determined that the synchronous format of training under martial law conditions allows teachers to conduct interviews with students of technical specialties, and the asynchronous format allows to check the performance of individual and group tasks. It was found that an important role in the successful learning of English by students of technical specialties is played by their independent work, but it should be compatible with the educational opportunities of technical education students and ensure a gradual transition from one level of complexity to another.

Key words: educational process, technical education applicant, distance learning, English language.

УДК 378.147:811.111
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/59.3>

Ахмад І.М.,
канд. філол. наук,
доцент кафедри англійської мови
технічного спрямування № 1
Національного технічного університету
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»

Лисенко Т.П.,
ст. викладач кафедри англійської мови
технічного спрямування № 1
Національного технічного університету
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»

Чмель В.В.,
викладач кафедри англійської мови
технічного спрямування № 1
Національного технічного університету
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»

Постановка проблеми. Формування мовних навичок у студентів технічних спеціальностей завжди було актуальною проблемою для викладачів іноземних мов технічних ЗВО. Це пов'язано, перш за все, з недостатньою мотивацією студентів цих спеціальностей. Проте сучасні соціально-освітні умови підвищили інтерес до вивчення

іноземних мов, особливо англійської, з боку студентів технічних спеціальностей. Тому зараз основною проблемою для викладачів англійської мови є організація більш ефективного вивчення та засвоєння матеріалу здобувачами технічної освіти. Сьогодні ця проблема загострюється складнішими умовами навчання, зумовленими воєнним станом,

які включають перебої в електроживленні та підключенні до мережі Інтернет як для студентів, так і для викладачів, часті повітряні тривоги, а також проблеми, які вже існують з онлайн-методами навчання у ЗВО на території України. Це означає, що багато методів використання цифрових технологій, які вже застосовуються під час дистанційного навчання ще за часів пандемії, можуть не працювати для деяких студентів. Тому необхідно шукати нові способи подачі та подальшого засвоєння інформації в контексті вивчення англійської мови студентами технічних спеціальностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Окремі питання викладання англійської мови студентам технічних спеціальностей лежать в основі досліджень багатьох науковців. Зокрема, Т. Задорожня наголошує, що для студентів нелінгвістичних, у тому числі технічних спеціальностей, є багато способів полегшити методику викладання, використовуючи мобільні додатки. Залежно від поточних цілей, які ставлять викладачі в освітньому процесі, ці додатки можуть бути використані в різних напрямках. Тут важливо розуміти, що неможливо створити єдину формулу використання додатків і підібрати унікальні програми для кожного учасника освітнього процесу. Ці мобільні додатки є лише невеликою частиною всіх існуючих сервісів і платформ, і кожен має свої сильні та слабкі сторони. Цікаво й важливо, що переважну більшість програм найкраще використовувати для вивчення та поповнення словникового запасу, а не для просування до вивчення граматичних компонентів мови [3, с. 314]. С. Кириченко та Г. Овсянко стверджують, що викладання англійської мови для студентів технічних ЗВО в умовах дистанційного навчання має певні переваги перед традиційними технологіями, а саме – забезпечує доступ до автентичних джерел інформації та створює сприятливі умови для самостійного навчання, що є однією з професійних компетенцій майбутніх фахівців технічних спеціальностей. Це, зі свого боку, надає великі можливості для пошуку та інтеграції різноманітних спеціалізованих навичок таких студентів та реалізації ефективних форм взаємодії викладача та студента [4, с. 179]. Т. Прищепка наголошує, що організація самостійної роботи з англійської мови є важливою складовою успішного вивчення такої мови для студентів нефілологічних, зокрема технічних спеціальностей, під час війни. На думку вченої, самостійну мовну роботу можна організувати за допомогою спеціальних ресурсів із залученням досвідчених викладачів. Важливо також враховувати специфіку вивчення мови в умовах воєнного часу, особливо необхідність дотримання заходів безпеки та дисципліни [5, с. 514]. Т., Шаргун, Г. Бушко та Ю. Мосіна стверджують, що під час викладання англійської мови в технічних ЗВО виникають такі проблеми, як низька мотивація та

інтелектуальна пасивність студентів при вивченні іноземної мови. Це може бути пов'язано з технічним складом розуму студентів і низьким базовим знанням іноземної мови на момент вступу до ЗВО [6, с. 4]. С. Бойко, О. Волкова та С. Мойсеєнко виділяють такі способи мотивації студентів технічних спеціальностей до вивчення англійської мови в умовах онлайн-навчання як: створення належних умов для вивчення англійської мови онлайн; використання сучасних онлайн-ресурсів для вивчення англійської мови, особливо онлайн-платформ; оптимізація освітніх матеріалів; застосування сучасних ІКТ; використання досвіду інших викладачів, як мотивуватимуть студентів вивчати англійську мову в умовах онлайн-навчання; формування у студентів внутрішнього інтересу до вивчення англійської мови; забезпечення тісної взаємодії учасників освітнього процесу [1, с. 17]. П. Гаєва зауважує, що студентам нефілологічних, зокрема технічних спеціальностей, важко зрозуміти складність граматики англійської мови, і вони часто втрачають інтерес до вивчення мови, оскільки не можуть подолати мовні труднощі, що постійно зростають. На думку вченої, викладачі повинні усвідомлювати відмінності у вивченні мови між філологами та студентами інших спеціальностей і не створювати штучних перешкод для розвитку навичок спілкування іноземною мовою [2, с. 110-111].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість робіт, присвячених проблемам викладання англійської мови студентам технічних спеціальностей, узагальнені особливості такого процесу в умовах воєнного стану не розглядалися, тому цей аспект потребує розробок.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у висвітленні особливостей викладання англійської мови для студентів технічних спеціальностей в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні, незважаючи на складну ситуацію в Україні, важливо продовжувати освітній процес. Організація освітніх курсів під час воєнного стану – новий виклик як для ЗВО, так і для викладачів. Важливо побудувати освітній процес таким чином, щоб він був максимально безпечним і приємним як для студентів ЗВО, так і для науково-педагогічного персоналу.

В умовах воєнного стану викладачі почали використовувати більшість традиційних способів і методів активізації освітньої діяльності студентів технічних спеціальностей, таких як мозковий штурм, бесіди, дискусії, презентації онлайн у віртуальних аудиторіях. Формати навчання переважно змішані. Деякі теми розглядаються на заняттях, інші – як самостійні завдання для здобувачів технічної освіти. Сучасні викладачі англійської мови

знаходяться в постійному пошуку найбільш ефективних методів навчання.

Для організації ефективної дистанційної роботи студентів технічних спеціальностей при вивченні англійської мови у ЗВО необхідно чітко визначити зміст, мету, матеріали та технології, інформаційно-методичне забезпечення, а також налагодити системи взаємозв'язків, контролю та оцінювання. Вивчення англійської мови у ЗВО студентами технічних спеціальностей має передбачати отримання знань з такої мови на міжнародному рівні, враховувати попередній досвід здобувачів освіти, освітні потреби та очікувані результати. Згідно з освітньо-професійними програмами, метою викладання англійської мови для студентів технічних спеціальностей є формування у здобувачів технічної освіти лексичної, граматичної, мовленнєвої, соціокультурної компетентностей; фонетичних, рецептивних та продуктивних лексичних, орфографічних, граматичних, мовленнєвих умінь і навичок як складників цих компетентностей; здатність кваліфіковано застосовувати усну та письмову форми англійської мови в повсякденному житті та в усіх видах професійної діяльності.

За умов дистанційного режиму навчання для викладання англійської мови студентам технічних спеціальностей доцільно використовувати такі платформи як Moodle та Google Classroom, а також сервіси й інструменти онлайн-комунікації – Zoom, Skype, Team, Wordwall, Kahoot, Quizlet, базові сервіси Google: Gmail, Meet. Якщо викладання англійської мови студентам технічних спеціальностей відбувається в умовах змішаного навчання, то новий матеріал опрацьовується асинхронно, а обговорення та практична інтеграція відбувається на онлайн-заняттях.

Це дозволяє здобувачам технічної освіти отримувати матеріал у зручному для них форматі. Так вони отримують можливість навчатися з доступних підручників, відеозаписів викладачів, дивитись онлайн-відео YouTube тощо. Під час такого режиму навчання є можливість записувати заняття, використовуючи для цього платформу Moodle. Це дасть можливість зробити новий матеріал доступним для студентів. Доступ до таких записів може бути використаний як альтернатива одночасному відвідуванню занять, за наявності. Плануючи використання цих матеріалів, викладачі повинні мати на увазі, що час їх опрацювання не повинен перевищувати час асинхронного заняття. Вдале поєднання комунікативного та діяльнісного підходів характеризує ефективність викладання англійської мови студентам технічних спеціальностей.

Варто відзначити, що основним засобом у дистанційному режимі викладання англійської мови студентам технічних спеціальностей є електронні підручники, матеріал яких має бути опрацьований

з урахуванням принципів управління процесом засвоєння знань. Ці підручники мають забезпечувати реалізацію основних дидактичних принципів, таких як наочність, свідомість, активність, систематичність, послідовність, доступність та інтенсивність навчання та відповідати вимогам особистісно орієнтованого підходу методики викладання англійської мови [5, с. 508-509].

Так, у дистанційному режимі проведення освітнього процесу використання електронних інтерактивних підручників і мобільних додатків цих підручників є ключовим інструментом цифрових технологій. За допомогою мобільних пристроїв здобувачі технічної освіти можуть у будь-який час підготуватися до онлайн-занять на місці, поглибити та оцінити отримані знання. Використання таких пристроїв дає змогу працювати з профорієнтаційними матеріалами та сприяє розвитку мобільності, креативності та гнучкості таких студентів. Під час практичних онлайн-занять викладачі можуть використовувати в освітньому процесі електронні та онлайн-словники, такі як онлайн-словники Lingvo, Multitran та McMillian, а також використовувати мультимедійні програми, довідники та енциклопедії.

Завдяки асинхронній дистанційній освіті та використанню всіх сучасних методів навчання можна вирішити багато проблем і надати здобувачам технічної освіти якісні послуги з навчання. Онлайн-навчання забезпечує безперервність освітнього процесу під час воєнного стану.

Для студентів технічних спеціальностей, які вивчають англійську мову, самостійна робота є важливою частиною курсу. Дистанційне налаштування цієї роботи може бути складним завданням, але дотримання певних принципів і стратегій може бути успішним. У такому процесі важливу роль тут відіграє професійно-методична підготовка викладача. Від уміння викладача правильно організувати самостійне навчання, розробити логічно організований комплекс дидактичних і пізнавальних завдань на кожному етапі самостійної роботи залежить пізнавальна активність студентів, їх мотивація до вивчення англійської мови, самодисципліна та самоорганізація.

Водночас самостійне вивчення англійської мови спрямоване на підвищення рівня комунікативних умінь і навичок здобувачів технічної освіти. Кожен вид самостійної роботи має певну мету, яку здобувачі технічної освіти повинні усвідомити та прийняти. Перед постановкою освітнього завдання викладач повинен проінструктувати студентів про порядок і спосіб виконання. Потім здобувачі технічної освіти розглядають порядок і умови завдань, необхідних для досягнення їхніх освітніх цілей. Самостійна робота також повинна бути сумісна з освітніми можливостями студента і забезпечувати поступовий перехід від одного

рівня складності до іншого. Його необхідно організувати з метою формування в студентів навичок самостійної роботи в освітній, науковій та професійній діяльності, формування вміння брати відповідальність за якість навчання та вирішувати завдання вдосконалення мовних навичок.

Нові методи навчання дозволяють якісно викладати англійську мову студентам технічних спеціальностей. Запроваджуючи інноваційний підхід до викладання англійської мови з використанням мультимедійних засобів навчання, студенти технічної освіти можуть підвищити свою мотивацію до вивчення мови, що, зі свого боку, надає їм доступ до нових та альтернативних джерел інформації, впливає на розвиток самостійної розумової діяльності, спонукає до творчої самореалізації, формує комунікативні навички, міжкультурні та професійні компетенції.

Ефективним і зручним інструментом для дистанційного вивчення англійської мови студентами технічних спеціальностей є сервіси онлайн-навчання, електронна пошта, відеоконференції. Завдяки цим технологіям суттєво спрощується пошук додаткової інформації, необхідної для задоволення освітніх потреб здобувачів технічної освіти, тому більше не потрібно думати про шляхи отримання інформації, а можна повністю зосередитися на обробці матеріалу, знайденого в мережі Інтернет.

Безперечно, важливою складовою освітнього процесу є перевірка виконаної роботи та оцінка досягнень здобувачів технічної освіти. Синхронний формат навчання за умов воєнного стану дозволяє викладачам проводити співбесіди зі студентами технічних спеціальностей, а асинхронний – перевіряти виконання індивідуальних і групових завдань. Тому в умовах воєнного стану важливим є вміння викладача створити позитивний психологічний клімат у групі. Заняття можуть проводитися в синхронному та асинхронному режимах, а у викладанні англійської мови повинні використовуватися традиційні та інноваційні методи навчання з використанням можливостей сучасних технологій та освітніх платформ.

Висновки. Таким чином, за результатами проведених досліджень визначено специфіку викладання англійської мови студентам технічних спеціальностей в умовах воєнного стану та

встановлено, що викладачі англійської мови повинні постійно шукати найбільш ефективні методи викладання іноземної мови, виходячи із умов сьогодення. Встановлено, що для викладання англійської мови студентам технічних спеціальностей доцільно використовувати такі платформи як Moodle та Google Classroom, а також сервіси й інструменти онлайн-комунікації – Zoom, Skype, Team, Wordwall, Kahoot, Quizlet, базові сервіси Google: Gmail, Meet з огляду на дистанційний формат навчання. Важливу роль в успішному вивченні англійської мови студентами технічних спеціальностей відіграє їх самостійна робота, однак вона повинна бути сумісна з освітніми можливостями здобувачів технічної освіти і забезпечувати поступовий перехід від одного рівня складності до іншого.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бойко С. О., Волкова О. А., Мойсеєнко С. М. Шляхи формування мотивації студентів технічних спеціальностей до вивчення англійської мови професійного спрямування в умовах онлайн-навчання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Випуск 83. С. 15-19.
2. Гаєва П. О. Специфіка та методологія викладання англійської мови у студентів нефілологічних спеціальностей. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Випуск 19. Том 1. С. 107-111.
3. Задорожня Т. Використання мобільних додатків для мовної підготовки майбутніх фахівців технічних спеціальностей в умовах воєнного стану. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 58, том 1. С. 310-314.
4. Кириченко С. В., Овсянко Г. В. Викладання англійської мови для студентів технічних ЗВО в умовах дистанційного навчання. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. 2020. № 3 (36). Ч. II. С. 175-180.
5. Прищепя Т. Організація самостійної роботи з англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей в дистанційній формі під час війни. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. Випуск 4 (18). С. 505-516.
6. Шаргун Т. О., Бушко Г. О., Мосіна Ю. С. Сучасні аспекти викладання англійської мови в технічних закладах вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр.* Запоріжжя, 2020. Вип. 70, т. 1. С. 1–15.